

نمایی از فیلم «آن شب»

رودروو باکوروش آهاری، کارگردان فیلم آن شب

هراس درونی شخصیت‌های یک فیلم رمزآلود

➡ **آدم‌هایی که می‌ترسند رازهای‌شان افشا شود**

✍️ **[نگار باباخانی]** کوروش آهاری نام چندان آشنایی در سینمای ایران نیست. جوانی که سالیان سال از ایران دور بوده و تنها زمانی که شهاب حسینی اعلام کرد که در آمریکا یک دفتر فیلمسازی تأسیس کرده و قصد تولید فیلم در آن کشور دارد، شانس ساخت اولین فیلم بلند سینمایی‌اش را به دست آورد. فیلمی به نام آن شب، با بازی شهاب حسینی و چند بازیگر ایرانی و آمریکایی دیگر، درباره اتفاقات عجیبی که در طول یک شب بر یک خانواده ایرانی ساکن آمریکا رخ می‌دهد و پرده از رازهای آنها کنار می‌زند. کوروش آهاری در این چند روزی که برای نمایش فیلمش در ایران بوده، بارها و بارها به صراحت گفته که با قواعد و مناسبات فیلمسازی در ایران آشنایی چندانی نداشته و حتی ظاهرا فیلمنامه «آن شب» را نیز از طریق فراخوان به دست آورده است. او در این مورد گفته که «من سال‌های سال است که در آمریکا زندگی می‌کنم. درست هجده‌سال و در این مدت هم تحصیلات آکادمیک خود را در رشته فیلمسازی در این کشور به پایان رسانده‌ام و هم اینکه در این مدت چند فیلم کوتاه براساس داستان‌هایی غیرایرانی ساخته بودم، اما دوست داشتم فیلم اول سینمایی‌ام داستان ایرانی باشد؛ بنابراین از طریق یک کمپانی آمریکایی یک فراخوان فیلمنامه‌نویسی منتشر کردم، که درنهایت فیلمنامه میلاد جرموس انتخاب شد و ما هم رو کردیم به بازنویسی آن تا آماده تولید شود.»

- **یعنی ایرانی بودن داستان اولین فیلم‌تان، برایتان اولویت داشت؟**
بله، نه فقط ایرانی بودن کاراکترها و داستان، بلکه فیلم در ایران به نمایش درآید. برای همین هم در مسأله حجاب و دیگر مسائل فیلم را با قواعد و قوانین ایران ساختیم، تا مانعی برای نمایش عمومی آن در ایران وجود نداشته باشد. درحقیقت می‌خواستیم یک فیلم باکیفیت واستانداردایرانی بسازم.
- **روند ساخته‌شدن فیلم راحت پیش رفت؟**
دشوار هم نبود؛ یعنی زمانی که به محسن درمنش که یکی از دوستان نزدیکم است، موضوع علاقه‌ام به ساخت فیلم را گفتم و او هم مرا به پدرش معرفی کرد، کارها روال خودش را طی کرد و محمددرمنش پروانه ساخت فیلم را گرفت.
- **اینکه برای اولین فیلم‌تان رفته‌اید سراغ ژانر وحشت؛ دلیل خاصی دارد؟**
من خودم به‌شخصه سینمای وحشت را دوست دارم و از علاقه‌مندان و هواداران این ژانر هستم، اما این را هم در نمی‌کنم که بیشتر فیلم‌هایی که در ژانر وحشت ساخته می‌شوند، الزاما فیلم‌های خوبی از کار در نمی‌آیند. در حقیقت به باور من در این ژانر نوع، جنس و منشأ ترس و وحشت است که اهمیت دارد و موفقیت یا ناموفق بودن یک فیلم را شکل می‌دهد.
- **درباره فیلم خودتان چه؟**
ما قرار نبود یک فیلم مرسوم در ژانر وحشت داشته باشیم. در واقع آنچه دوست داشتم، یک فیلم روانشناختی رمزآلود بود، که مابه‌هایی از سینمای وحشت هم داشته باشد. هراسی که از درون کاراکترها می‌آید، نه مثلاً از قاتلی یا یک اره برقی در دست. در فیلم آن شب هراس فیلم ریشه در روئیات آدم‌ها دارد. آدم‌هایی که هراس‌شان از افشاشدن رازهایی که سال‌ها پنهان در دل نگه داشته‌اند، خود را در فضای فیلم به شکل وحشت نشان می‌دهد، توجه کردیم. در حقیقت یک بار دیگر هم تأکید می‌کنم که هدف اصلی‌من در این فیلم نه تولید یک فیلم ترسناک، بلکه روایت یک داستان انسانی بود. داستان ترسی که درونیات انسان را افشا و آشکار می‌کند.
- **اصلا چرا فیلم ترسناک؟ فقط به خاطر علاقه‌تان؟**
با اینکه تقریباً همه جاگفته‌ام که با شرایط سینمای ایران آشنایی چندانی نداشتم، اما این را خوب می‌دانستم که در سال‌های اخیر در سینمای ایران فیلم ترسناک ساخته نشده و درحقیقت سینمای ایران در حوزه ژانر وحشت دستش چندان پر نیست، در واقع ناچارم اعتراف کنم که مادر این زمینه روی کمبودهای سینمای ایران حساب باز کرده بودیم؛ یعنی احساس می‌کردم در سینمای ایران جای چنین فیلم‌هایی خالی است و اگر فیلم خوبی تولید بشود، مورد استقبال قرار می‌گیرد.
- **شما پیش از ساخت فیلم «آن شب» فیلم‌های ترسناک ایرانی را دیده بودید؟**
چند فیلمی را که در سال‌های دوت‌تر تولید شده بودند، چرا.
- **مثلاً؟**
مثلاً فیلم‌هایی مانند« خواب‌گاه دختران» یا«شب بیست و نهم»...
- **اما فیلم شما متفاوت از این نوع فیلم‌ها به خصوص «شب بیست و نهم» است که روایتش روی خرافه‌ها و باورهای مردم مبنای فرهنگی پیش می‌رود.**
بله، می‌دانم که تیپ فیلم من آمریکایی‌تر است؛ یعنی که سعی کرده بودیم بتوانیم فیلم ترسناک استاندارد از آن نوع‌که در سینمای آمریکا زیاد ساخته می‌شوند، بسازیم.
- **می‌دانستید کار در زمینه سینمای وحشت به خصوص برای تماشاگر ایرانی دشوار است؟ چون تماشاگر اینچنان سنت فرهنگی تماشای فیلم ترسناک را ندارد و شاید باربیزه‌کاری‌های روایتی این نوع سینما چندان آشنا نباشد.**
بله، می‌دانستم و البته این را هم می‌دانستم که تماشاگران ایرانی علاقه و اشتیاق و تمایل زیادی به ژانر وحشت دارند، اما در تمام این سال‌ها این اشتیاق‌شان ارضا نشده و فیلمی که رضایت‌شان را جلب کند، ساخته نشده است. این نکته را هم باید اضافه‌کنم که ساخت و تماشای فیلم ترسناک چندان هم معادله پیچیده‌ای نیست که

خدا حافظی فرامرز قریبیان از سینما

[شهروند] دیروز فرامرز قریبیان اعلام کرد از دنیای سینما خدا حافظی می‌کند. قریبیان که با فیلم «خروج» در جشنواره امسال حاضر است، درباره این فیلم گفت: «نقش‌های معترض را خیلی دوست دارم، چون خودم هم کلا معترض هستم. از خاک شروع کنیم که اعتراض به ارباب بود تا گوزن‌ها که اعتراض به حکومت بود.» او در ادامه به نقش‌های بعد از انقلابش نیز اشاره کرد: «نخستین فیلم بعد از انقلاب که بازی کردم، «سفر» اعتراض به قدرتمندان بود، «سناتور» هم نقش معترضی بود. حالا هم به «خروج» رسیدیم که بهترین‌شان است.»

فرامرز قریبیان درباره خدا حافظی از سینما با فیلم «خروج» گفت: «من بعد از فیلم گناهکاران در جشنواره شرکت نکردم. من در هفت سال اخیر هیچ فیلمنامه‌ای را قبول نکردم. دلم می‌خواست با یک فیلمنامه خاص کارم را خاتمه دهم. این آخرین فیلم من است و می‌خواهم از سینما خدا حافظی کنم.»

حاتمی‌کیا در واکنش به خدا حافظی فرامرز قریبیان از سینما گفت: «فاصله گرفتن قهرآمیز آقای قریبیان از سینما غم‌انگیز است. امیدوارم ایشان این حرف را خیلی جدی نزنه باشند، زیرا حضور او برای جوانان درس است و می‌توانند نکات و راه‌های جدید به آنها نشان دهد.»

قریبیان در بخشی از این جشنواره درباره دورهای که داور جشنواره بود، گفت: «در زمان عصبانی نیستم جزو داوران بودم و جایزه بازیگری برای نوید محمدزاده بود و پایش ایستادم و این قضیه را به مطبوعات آوردم.»

بله، مثلاً در ابتدا از مهناز افشار خواستیم که یکی از بازیگران این فیلم باشد، ولی خانم افشار با اینکه ظاهراً کار بدش نیامده بود و برای حضور در فیلم ماحتی تلویحا ابراز تمایل و علاقه کرده بود، اما در نهایت نتوانست به آمریکا سفر کند. به این دلیل ما هم از خانم نوشا جعفریان، دختر حسین جعفریان فیلم‌بردار سینمایری‌بازی درخواست کردیم.

- **می‌گویند فیلم شما در بسیاری از لحظاتش بیننده را، به‌خصوص از نظر فضای کلی‌کار به یاد فیلم تلگلو یا همان شاینینگ استنلی کوبریک می‌اندازد. این شباهت را می‌پذیرید و آیا این شباهت ظاهری آگاهانه و عمدانه و برای ادای دین بوده است یا نه؟**

نمی‌دانم. همان طور که گفتم من ژانر وحشت را دوست دارم و در این ژانر هم شاینینگ یکی از فیلم‌های محبوب من است. البته تنها من نیستم که استنلی کوبریک را دوست دارم، بلکه تمام سینما دوستان دنیا این کارگردان را ستایش می‌کنند. پس عجیب نیست اگر آگاهانه یا ناآگاهانه از کارگردانی در حد و اندازه کوبریک تأثیر گرفته یا حتی ادای دین کرده باشم. در جلسه مطبوعاتی فیلم هم گفتم که با توجه به علاقه‌ام به کوبریک در این فیلم به او ادای احترام کرده و سعی کردم در برخی از سکانس‌ها به‌ظاهر قضیه شبیه «شاینینگ» شود. اما فراموش نکنید که پایه و اساس «آن شب» متفاوت از شاینینگ است. ❏

🔱 روی خط جشنواره

روز گذشته در جشنواره چه گذشت؟

خدا حافظی قریبیان گلایه‌های حاتمی‌کیا و فیلم نیکی کریمی

[نگار باباخانی] دیروز روز اعتراضات تکراری و همه‌ساله ابراهیم حاتمی‌کیا بود، در روزی که سه فیلم در سالن رسانه‌ها نقد و بررسی شد...

لباس شخصی؛ حزب توده و تعریف تاریخ

امیرعباس ربیعی، کارگردان فیلم «لباس شخصی» درباره فیلمش که درمورد حزب توده و فرجام این حزب در سال‌های بعد از انقلاب است، می‌گوید: «برای انتخاب سوزه، ابتدا قصه من را جذب می‌کنند، نه مضمون. من برای ساخت فیلم تحقیقات فراوانی انجام دادم و در پژوهش‌هایم محدودترین سند، خاطرات آقای ری‌شهری بود. اگر بخواهم منابع را بیان کنم، بسیار است. برای این فیلم زحمت زیادی کشیده شد، سه سال پژوهش آن زمان برد و ۶ ماه درگیر تولید بودیم. درباره این فیلم که با سرمایه‌گذاری سازمان اوج ساخته شده بود، انتقاد بسیار بود. از تعریف تاریخ‌گرینا که تفته شباهت‌های بازی‌نقش اول فیلم به‌نویدمحمدزاده، ربیعی کارگردان فیلم‌ما تعریف تاریخ‌رادر کرده و شباهت بازی‌نقش اول فیلم به بازی‌نویدمحمدزاده را نیز باعث افتخار و خوشحالی‌ناامید که «کاراکتر مهدی نصرتی شبیه به کاراکترهایی شده است که نوید محمدزاده ایفا کرده است.» نصرتی بازیگر اما انگار از این قیاس چندان راضی نبود: «دوست ندارم شبیه هیچ بازیگری باشم و این نوع بازی را برای این نقش انتخاب کردم. به جزئیات این نقش فکر کردم و برای رسیدن به شخصیت تمرین زیادی کردم. از دوستان می‌خواهم کمی صبور باشنند، دیگر انتخاب‌های من در بقیه فیلم‌ها را ببینند و بعد درباره بازی من نظر بدهند.»

خروج؛ عادت‌کردن حاتمی‌کیا به بی‌توجهی!

ام‌اخراج حاتمی‌کیا همان‌طور که انتظار می‌رفت، روز را پز از خبر و حاشیه‌کرد. چه‌با انتقادات همیشگی ابراهیم حاتمی‌کیا و چه‌با صحبت‌های فرامرز قریبیان که جسورانه و شجاعانه حرف زد و چه‌با خیر خدا حافظی قدرت سینمای ایران!

ابراهیم حاتمی‌کیا درباره فیلم خروج مثل همیشه از موضع بالا حرف زد. او در پاسخ به سوالاتی که درباره موضع انتقادی فیلم علیه دولت مطرح می‌شد، با لحن تند گفت: «هر دولتی سرکار باشد، همین پرسش مطرح می‌شود. من سال ۸۹ این تحقیق را انجام دادم و از آن موقع بود که این ایده پدید آمد و اسمش هم خروج بود، اما تا این دوره و الان شکل نمی‌گرفت و در نمی‌آمد.» حاتمی‌کیا درمورد ساخت فیلم درباره سردار سلیمانی نیز حرف زد: «واقعا دوست دارم و همان‌طور که یک زمان آرزویم بود فیلمی درباره شهید چمران بسازم، حالا دین شهید حاج قاسم مرا هوایی می‌کند که درباره ایشان صحبت کنم و نمی‌دانم در آینده چه موضوعی پیش می‌آید. شرایطش پیش می‌آید یا خیر.»

اما در ادامه نوبت رسید به انتقادات حاتمی‌کیا. او در واکنش به خروج فیلم «خروج» از فهرست فیلم‌های آرای مردمی گفت: «امن این را یک شوخی بزرگ می‌دانم و واقعیت این است اصلا امکان ندارد و محال ممکن است این اتفاق رخ داده باشد. به نظر می‌آید امسال یک مهندسی به‌ظاهر ساده‌ اما پیچیده رخ داده است، اما ایارادی ندارد، من همه را به زمان می‌سپارم و زمان است که ثابت می‌کند چه فیلمی می‌ماند و چه فیلمی نه. کاش هیأتی برای رسیدگی به کسانی که این‌هیأت را در دست دارند، تشکیل شود، مادر هر حال من لذت می‌برم از مشتکی که این دوستان زدن.» درباره انتقاداتی نیز که به «خروج» می‌شود، ابراهیم حاتمی‌کیا گلایه‌هایی داشت: «برخی می‌توانند فیلم را دوست داشته باشند، برخی نه. من از بی‌ادبی خوشم نمی‌آید. گناه ما چیست که فیلم می‌سازیم؟ چرا جنس نوشته‌ها و واکنش‌ها مثل دادگاه است. این چه زبان بی‌حیالی است؟ به‌من می‌گویند ده‌هات گذشته. جمله خودم را به خودم پس می‌دهید؟ روزی که علی حاتمی رفت، آیا جایش پر شد؟ لذت می‌برید از این رفتار؟ من از این فضا دلخورم. این بیست‌مین فیلم من است. پس من بیست بار این بالا آمده‌ام، چرا سال به سال سخت‌تر می‌شود، چرا فضا را این شکلی کردید که مثل فشار شب اول قبر است. ماهمه سربازان فرهنگی این نظام هستیم.»

رکورددار دریافت سیمرغ بلورین جشنواره فیلم فجر هم چنین گفت: «بی‌توجهی داوران به فیلم‌هایم برایم عادی است و هیچ مشکلی هم ندارد.» او درباره شایعه ممانعت خود حاتمی‌کیا از اکران فیلم «گزارش یک جشن» نیز گفت: «دروغ محض است. اف بر کسی که گفته من جلو اکران فیلم‌را گرفته‌ام. من همه فیلم‌هایم را دوست دارم و گزارش یک جشن هم متعلق به آن زمانه است و این طرف و آن طرف هم ندارد.»

حاتمی‌کیا درباره عدم واکنش به اتفاقات اخیر نیز چنین گفت: «من فیلم‌رامی سازم. من خودم را سیاستمدار نمی‌دانم. من فیلم‌رامی سازم، آن موقعی که تو متوجه این حرف‌ها نبود می‌فیلم می‌ساختم. هر کسی خواست کاری کند یا فیلمش بکند. داشتن اینستاگرام و واکنش‌های چندکلمه‌ای، هنر بزرگی نیست، من فیلم‌رامی‌سازم و ترجیح می‌دهم آنچه‌به عنوان فیلم‌ساز صلاح می‌دانم و هر آنچه‌را که دغدغه‌ام است، به‌تصویر بکشم. آنچه اکنون ساخته‌ام، تمام چیزی است که بلدم و باقی فیلم‌هایی که ساخته‌ام نیز همان چیزی بوده‌اند که دغدغه‌اش را داشته‌ام. انتظاری که از من می‌رود تا فیلم‌های خوشایند دیگران را بسازم، اصلا درست نیست، تا‌الان حتی یک فیلم‌سفارشی‌ن ساخته‌ام و نظر کسی برایم اهمیت ندارد.»

آتابای؛ بهترین فیلم جشنواره!

و اما فیلم سوم روز گذشته آتابای نیکی کریمی بود. بهترین فیلم کارنامه کارگردانی نیکی کریمی و به جرأت یکی از بهترین فیلم‌های امسال که البته از سوی افرادی خاص با انتقاداتی نیز مواجه شد. فیلمی که هادی حجازی‌فر با بازی و نویسندگی در آن نقش مهمی داشت. حجازی‌فر که فیلم‌نامه‌نویس «آتابای» هم هست، درباره شکل‌گیری همکاری‌اش با نیکی کریمی گفت: «زانی که سر سریال ممنوعه بودیم قرار بر این شد بازیگران نقش خود را بازنویسی کنند. نیکی کریمی لطف کرد و بعد از دیدن کار من طرحش را مطرح کرد. زمان شروع کار، من از او خواستم که طریح بنویسم و نهایتاً این همکاری در زمینه فیلم‌نامه‌نویسی شکل گرفت. برای شکل گرفتن نقش «آتابای» نزد یک به یک سال در مورد این نقش با هم گفت‌وگو کردیم. ایده اصلی داستان مرتبط با کتاب علی اشرف درویشیان بود. از ابتدا من و خانم کریمی فیلمنامه را با هم نوشتیم و بازنویسی کردیم. در زمان ساخت فیلم برای ارتباط بهتر کاراکترها با یکدیگر بخشی از دیالوگ‌ها تغییر کرد.»

نیکی کریمی هم درباره طرح فیلم گفت: «داستان فیلم یکی از داستان‌هایی بود که در نوجوانی به اسم فصل نو خوانده بودم و ذهنم را بسیار درگیر کرده بود. پس از گفت‌وگو با درویشیان این فیلم‌نامه را نوشتم که البته فیلم‌نامه نهایی نسبت به آن داستان کوتاه بسیار تغییر کرد. من و هادی حجازی‌فر در فیلم‌نامه‌نظر بودیم و در زمان ساخت فیلم برای به وجود آوردن فضای فیلم بسیار دعو‌ا کردیم. روح کار برای من بسیار مهم است.» کارگردان آتابای در ادامه گفت که «مایک فیلم ساده ساختیم و خوشحالم که در جشنواره ارتباط خوبی با مخاطب برقرار کرده‌است.»
انتیک کریمی درباره ساخت فیلم به زبان ترکی نیز توضیح داد که «در ارتباط با قلم‌ها و زبان‌های دیگر ایران کم‌کاری کردیم.»

نیکی کریمی در خصوص نقش حجازی‌فر در فیلم گفت: «زمانی که در جشنواره فیلم فجر داور بودم و فیلم ایستاده در غبار را دیدم، از بازی حجازی‌فر بسیار لذت بردم و کنج‌کاوی من را برانگیخت. او بسیار روان و باتمکز بازی می‌کند و معتقدم بازی او یک هوای تازه در سینمای ایران است.» ❏